

Smernice za uporabo digitalne tehnologije

pri predmetu

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA KULTURA IN ETIKA

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Vsebina

A – Izpis iz učnega načrta, vezan na uporabo digitalne tehnologije in vključevanje kompetenc pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika	4
B – Dodatni didaktični napotki za uporabo digitalne tehnologije pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika	9
B1 – Pregled izbranih (možnih) dejavnosti učencev z osmišljeno uporabo digitalne tehnologije pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika	10
B2 – Seznam obstoječih e-gradiv in e-storitev za predmet domovinska in državljanska kultura in etika oziroma dostop do njih	12

Opomba

V gradivu so uporabljene kratice:

IKT – informacijsko-komunikacijska tehnologija;

OŠ – osnovna šola;

SŠ – srednja šola;

GIM – gimnazija;

SSPI – srednje strokovno in poklicno izobraževanje;

DKE – Domovinska in državljanska kultura in etika.

A

Izpis iz učnega načrta, vezan na uporabo digitalne tehnologije in vključevanje kompetenc pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika¹

Učenci² pri pouku domovinske in državljanske kulture in etike (DKE) razvijajo digitalne kompetence predvsem tako, da je raba digitalne tehnologije **v podporo pri kakovostnem uresničevanju ciljev učnega načrta** (*Učni načrt – Državljska in domovinska vzgoja ter etika*, 2011).

Vključevanje digitalne tehnologije v pouk DKE je smiselno, če:

- prispeva k lažjemu in kakovostnemu uresničevanju ciljev učnega načrta ter globljemu razumevanju učnih vsebin,
- spodbuja motivacijo za aktivno in odgovorno demokratično državljansko delovanje,
- spodbuja uporabo oziroma prakticiranje spoznanj v vsakdanjih življenjskih okoliščinah,
- krepi državljansko zavest o potrebah in izzivih, predvsem kako »znati, narediti, biti in sobivati«, v globalni družbi 21. stoletja.

Digitalne kompetence učenci razvijajo predvsem z:

- iskanjem, zbiranjem, obdelovanjem in vrednotenjem podatkov ter informacij s spletnih strani, digitalnih podatkovnih baz ipd. (*s poudarkom na razvijanju veščin kritičnega mišljenja*),
- komuniciranjem in sodelovanjem z uporabo digitalnih tehnologij (*uporaba spletnih učilnic, digitalne tehnologije, ki omogoča sodelovalno in vrstniško učenje ipd., digitalno državljanstvo ipd.*),
- upoštevanjem etičnih in pravnih načel rabe digitalne tehnologije (*varna raba spleta, spletni bonton*),
- pripravo, deljenjem in objavo digitalnih gradiv.

¹ Posodobljeni dokument *Smernice za uporabo digitalne tehnologije pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika* (julij 2020) izhaja iz dokumenta *Smernice za uporabo IKT pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika (delovna verzija št. 3, april 2015)*, avtorice mag. Pavle Karba, Zavod RS za šolstvo. Posodobljena različica je nadgradnja obstoječe in je nastala v sodelovanju med mag. Klavdijo Šipuš, Zavod RS za šolstvo, in Nevenko Sreš, učiteljico na OŠ Brežice, ki je v okviru ESS projekta *Inovativna pedagogika 1:1*, pokrivala področja uporabe digitalne tehnologije pri predmetu DKE. Smernice vključujejo tudi pedagoško prakso in primere učiteljev, gradiva, literaturo ter spletne povezave, ki so objavljeni v spletni učilnici za predmet DKE (<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=24>).

² Z izrazom učenec v tem dokumentu (razen v navedkih iz drugih virov) poimenujemo tako učence in učenke kot dijake in dijakinje, z izrazom učitelj pa učitelje in učiteljice.

Z uporabo digitalne tehnologije pri učencih pri pouku DKE razvijamo in spodbujamo:³

- raziskovanje lokalnih in globalnih izzivov človeštva ter vključevanje učencev v njihovo razreševanje (*npr. z uporabo spletnih storitev za komuniciranje: elektronska pošta, socialna omrežja, blogi, forumi, spletne akcije/apeli itd.*),
- politično pismenost ter informirano, odgovorno in aktivno državljanstvo (*uporaba digitalne tehnologije za namene državljanske participacije*),
- sodelovalno učenje in komuniciranje (*npr. z uporabo spletnih orodij in aplikacij, ki omogočajo vrstniško sodelovanje in komuniciranje, podajanje povratne informacije ipd.*),
- kritično pismenost oziroma kritično rabo medijskih vsebin ter drugih virov, splošno razgledanost in vrednote demokratične družbe,
- veščine medkulturnega dialoga in sporazumevanja (*npr. vključevanje v mednarodna šolska partnerstva*),
- besedno-glasovno in vizualno ustvarjalnost učencev (*npr. izdelava stripov, kampanj in reklam, spletnih strani, pododtaj z uporabo različnih spletnih aplikacij itd.*).

Učitelj naj pri načrtovanju in izvedbi pouka vključuje učence v skupni razmislek o:

- prednostih, ki jih prinaša digitalna tehnologija tako z vidika realizacije učnih ciljev in vsebin (*npr. sooblikovanje namenov učenja in kriterijev uspešnosti*) ter načel formativnega spremljanja in preverjanja znanja;
- prednostih, ki jih omogoča digitalna tehnologija z vidika inkluzivne paradigme (*pomoč sovrstnikom, med drugim tudi pri vključevanju otrok priseljencev in njihovih staršev*);
- možnostih ustreznega in primernega učnega ter digitalnega okolja za razvijanje državljanske pismenosti pri učencih.

Vključevanje digitalne tehnologije v pouk DKE je opredeljeno tudi v **didaktičnih priporočilih** učnega načrta za predmet DKE (*Učni načrt – Državljska in domovinska vzgoja ter etika*, 2011, str. 20). Tako cilj predmeta »ni le pridobivanje vednosti o predpisanih vsebinah, ampak tudi usposabljanje učencev za državljansko delovanje v skladu s temeljnimi etičnimi načeli. /.../ Priporočamo, da učitelj pri obravnavi vsebin izhaja iz primerov, ki so značilni za ožje (šolsko, lokalno ipd.) okolje učencev.« Priporoča se, da učitelj »usmerja učence v kritično samostojno raziskovalno delo. Učitelj naj spodbuja uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije; sodelovanje z ustanovami, vladnimi in nevladnimi organizacijami (predstavniki civilne družbe) in društvi v ožjem in širšem okolju«, hkrati pa naj učitelj spodbuja tudi »predstavitve vsebin z uporabo IT«.

Učni načrt za predmet DKE v poglavju o **medpredmetnih povezavah** priporoča, naj se učitelj predmeta DKE povezuje z učitelji drugih obveznih in izbirnih predmetov (*npr. vzgoja za medije*,

³ Nekaj možnih dejavnosti: aktivno delo v spletni učilnici in forumih ob podpori spletnih orodij in aplikacij za razpravo (možnost razprave o aktualni temi, soočanje stališč); načrtovanje in organizacija *npr.* humanitarne akcije in drugih oblik aktivnega državljanskega delovanja ter vključevanja v družbeno življenje na šoli in/ali izven nje. Ob tem razvijamo tudi kulturo spletne komunikacije, zavezane etičnemu ravnanju.

filmska vzgoja, filozofija za otroke, državljanska kultura, verstva in etika, šolsko novinarstvo, okoljska vzgoja ipd.).

V več delih in v vseh strukturnih elementih učnega načrta obstaja več možnosti vključevanja digitalne tehnologije v pouk DKE. Za podporo kakovostnemu uresničevanju splošnih in operativnih ciljev učnega načrta za predmet DKE z uporabo digitalne tehnologije navajamo predloge oziroma njihov izbor.

Poglavje splošnih ciljev

Predlog/izbor splošnih ciljev:

- /.../ razprava o sobivanju različnih ljudi in družbenih skupin,
- spremljanje aktualnih družbenih, političnih, ekonomskih in ekoloških vprašanj,
- premislek o razmerah, v katerih živijo ljudje v različnih delih sveta, in o obetih za njihovo prihodnost,
- prepoznavanje kršitev človekovih ali otrokovih pravic v medijskih zgodbah in vsakdanjem življenju,
- raba načel javnega razpravljanja in argumentiranja,
- razprava o konfliktu pravic,
- priprava na sodelovanje na volitvah in na odgovorno ter kritično državljanstvo,
- spodbujanje in omogočanje udeležbe učencev v državljanskih akcijah in dejavnostih civilne družbe v lokalnem okolju,
- izvajanje humanitarnih dejavnosti v okviru šole in lokalne skupnosti,
- vključevanje učencev v javno razpravo o skupnih zadevah oddelčne in šolske skupnosti.

Poglavje operativnih ciljev in vsebin

Predlog/izbor operativnih ciljev:

- V medijskih sporočilih in vsakdanjem življenju spoznajo stereotipe in predsodke ter razvijajo kritičen odnos do njih.
- Razumejo pomen dialoga in sodelovanja ter solidarnosti.
- Razvijajo sposobnost za izražanje stališč.
- Učenci se spoznajo s pojmom etika oziroma etična načela in vrednote. Spoznajo vlogo vrednot v ravnanju posameznika in skupnosti.
- Seznanijo se z značilnostmi in zgradbo države.
- Učenci na primerih spoznavajo stanje človekovih pravic v Sloveniji in svetu.
- Učenci razvijajo občutljivost za kršitve človekovih pravic in motivacijo za njihovo varovanje.
- Razvijajo sposobnost za argumentiranje, ki temelji na etičnih načelih, vgrajenih v človekove pravice.
- *Učenci se seznanjajo z delovanjem nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za uveljavljanje človekovih in otrokovih pravic.*
- *Učenci na primerih prepoznavajo (ne)odgovorno ravnanje nosilcev oblasti in posledice takega ravnanja.*

- Učenci spoznavaajo, kako pomembno je za državljansko skupnost, da so njeni člani aktivni.
- *Učenci ob seznanjanju z raznimi akcijami razvijajo pozitiven odnos do državljanskega delovanja.*
- *Učenci na primerih spoznajo vlogo medijev pri odkrivanju zlorab politične moči. Seznanijo se s ključnimi mediji v Sloveniji. Razvijajo kritično pismenost v zvezi z mediji.*
- *Učenci usvojijo načelo pluralizma (soočanja različnih mnenj). Ob etičnih vprašanjih razvijajo sposobnost argumentiranja.*
- *Učenci spoznavaajo, zakaj je pomembno, da v javnih razpravah spoštujemo norme. V analizah medijskih posegov v zasebnost razvijejo kritičen odnos do medijev.*
- Učenci razumejo, kako pomembno vlogo imajo mediji v sodobnih družbah.
- *Učenci razvijajo sposobnost za razumevanje načela družbene pravičnosti.*
- Učenci pridobijo osnovne informacije o tem, kako država pridobi sredstva za svoje delovanje in za kaj jih porabi.
- Učenci na primerih spoznavaajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje.
- Učenci pridobijo informacije o ciljih in delovanju organizacij OZN, NATO in OECD.
- Razvijajo sposobnost za izražanje lastnih stališč.
- Učenci na primerih spoznavaajo globalizacijo.
- Učenci razvijajo stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji.
- Učenci spoznavaajo aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace itd.). Razvijajo motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj.

Poglavje standardov znanja

Predlog/izbor standardov znanja

Učenec:

- pojasni, kaj skupnost povezuje (spoštovanje pravil, skupni cilji, sodelovanje, solidarnost, dialog idr.) in kaj jo razdvaja (nespoštovanje pravil, sebični interesi, odsotnost sodelovanja in dialoga idr.).
- Opiše nekaj osnovnih načel in vrednot, na katerih temelji demokracija.
- **V opisih dogodkov v medijih prepozna kršitve človekovih pravic.**
- V konkretnih dogodkih prepozna konflikt pravic.
- Za konkretne primere naredi načrt varovanja človekovih pravic.
- **Opiše odgovornost nosilcev politične oblasti v lokalni skupnosti in državi.**
- **Opiše značilnost aktivnega državljanca in opiše primer konkretne državljanske akcije.**
- **Navede argumente za stališče, da morajo biti državljani dobro obveščeni o delovanju oblasti.**
- Pojasni temeljne norme javne razprave, svobodo govora in pomen pluralizma (soočanja različnih mnenj).
- **Pojasni vlogo, ki jo imajo mediji v političnem procesu (prostor javne razprave in nadzor nad oblastjo).**
- **Poimenuje najpomembnejše medije v državi in lokalni skupnosti.**

- Pojasni širšo vlogo medijev v sodobni družbi (obveščanje, izobraževanje, zabava).
- Pojasni pomen medijske svobode in navede razloge, zakaj je ta svoboda vendarle omejena (varovanje zasebnosti).
- **Navede vire, iz katerih država pridobiva sredstva za svoje delovanje.**
- **Z navedbo nekaterih konkretnih primerov pojasni, kako članstvo v EU vpliva na naše vsakdanje življenje.**
- **Opiše cilje in delovanje mednarodnih organizacij OZN, OECD, NATO.**
- **Na primerih opredeli značilnosti globalizacije ter njene dobre in slabe strani.**
- Opiše nekaj posledic globalizacije v lokalnem okolju oziroma Sloveniji.
- **Navede nekaj nevladnih organizacij, ki si prizadevajo za reševanje globalnih problemov, in oriše njihovo delovanje.**

B

Dodatni didaktični napotki za uporabo digitalne tehnologije pri predmetu domovinska in državljska kultura in etika

Učitelj lahko uporabo digitalne tehnologije pri pouku DKE načrtuje pri:

- **ugotavljanju predznanja učencev** (npr. uporaba digitalnih orodij, kot so Mentimeter, IdeaBoardz, Linoit, Socrative, Kliker ipd., spletni vprašalniki, kot sta MS Forms ali Google Forms ipd.),
- **usvajanju predmetnega znanja in novih pojmov** (npr. uporaba uradnih spletnih strani (Evropska unija, Republika Slovenija, šola, občina), spletnih slovarjev in podatkovnih baz, spletnih člankov in forumov; objavljenih kvizov, video in avdio posnetkov, ustvarjanje in reševanje učnih listov, križank, kvizov ipd.),
- **spodbujanju razvoja veščin sodelovanja in komunikacije** (npr. vrstniško sodelovanje in učenje v forumu, skupnih dokumentih, kot npr. Google Drive, zvezek za predavanje (MS Teams), z uporabo spletnih orodij in aplikacij, kot npr. Padlet, uporaba spletnih učilnic (Moodle) ipd.),
- **spodbujanju razvoja veščin kritičnega mišljenja, argumentiranja, izražanja stališč ter opredeljevanja do aktualnih družbenih problemov** (npr. ob podpori izbranega spletnega orodja ali aplikacij, kot so Tricider, Linoit ipd.),
- **zbiranju dokazov in predstavitvi rezultatov dela** (npr. oblikovanje miselnih vzorcev pojmovnih mrež/map ob podpori, npr. MindMeister, XMmind, MindNode, Flowchart, Creately, Coggle ipd.),
- **pridobivanju in dajanju povratnih informacij** (npr. Niaku Quick Questions, PingPong Clicer ipd.),
- **preverjanju in ocenjevanju znanja,**
- **domaćem delu.**

B1

Pregled izbranih (možnih) dejavnosti učencev z osmišljeno uporabo digitalne tehnologije pri predmetu domovinska in državljanska kultura in etika

Spletna učilnica za predmet DKE (<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=24>) učiteljem z objavljenimi spletnimi povezavami, priročniki, ki vključujejo dejavnosti, in drugimi, s cilji učnega načrta povezanimi gradivi, ter izvedbenimi primeri učiteljev omogoča raznovrstno in široko podporo pri načrtovanju pouka DKE z uporabo digitalne tehnologije. Ključnega pomena pa je, da učitelj dejavnosti za pouk načrtuje v skladu z učnim načrtom za predmet DKE.

V digitalni bralnici ZRSS je prosto dostopen priročnik **Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi – Domovinska in državljanska kultura in etika (2013), 1. in 2. del** (<https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica>); poglavje Aktivna raba informacijsko-komunikacijske tehnologije (str. 43–48).

Možne dejavnosti

Učenci:

- raziskujejo pravila v skupnosti (npr. ob uporabi šolske spletne strani – hišni red, šolska pravila ipd.);
- spoznavajo in raziskujejo ustavno ureditev Republike Slovenije, človekove pravice, zapisane v Ustavi Republike Slovenije (npr. na portalu GOV.SI, ob Ilustrirani ustavi RS v stripu), nato npr. v Googlov dokument zapišejo pravice državljanov;
- spoznavajo in raziskujejo pomen državnih simbolov, praznikov in institucij Republike Slovenije (npr. na portalu GOV.SI, ob ilustrirani ustavi RS v stripu);
- spoznavajo in raziskujejo simbole, cilje in načela ter institucije Evropske unije (prim. Evropska unija: Kotiček za učenje, Infodrom) in uporabijo spletno orodje Socrative, s pomočjo katerega postavljajo in odgovarjajo na vprašanja o praznikih v RS in EU;
- raziskujejo po vsebinah uradne spletne strani svoje lokalne skupnosti in zbirajo ter obdelujejo ključne podatke o delovanju lokalne samouprave; učenci nato ugotovitve objavijo npr. v spletni učilnici predmeta;
- izpišejo neznane besede/nove pojme, razlago poiščejo v spletnih slovarjih;
- ogledajo si krajši videoposnetek, ki je izhodišče za vodeni pogovor in nadaljnje dejavnosti (npr. Točka osveščanja o varni rabi interneta in mobilnih naprav za otroke, najstnike, starše in učitelje: www.safe.si, Infodrom ipd.);
- ogledajo si izsek iz filma Slovenija na barikadah in izdelajo časovni trak osamosvajanja RS,
- uporabijo spletni vprašalnik na SIMOS (Slovenska internetna mreža osnovnih šol) za zapis odgovorov o stereotipih, predsodkih, konfliktih in spletnem komuniciranju med ljudmi;
- spoznavajo in raziskujejo temeljne dokumente o človekovih in otrokovih pravicah (npr. spletna stran Varuha človekovih pravic, na kateri je objavljena tudi Splošna deklaracija

- o človekovih pravicah); izpišejo izbrane človekove pravice, utemeljijo izbor in ga objavijo v dogovorjenem spletnem okolju (npr. v spletni učilnici, Padlet);
- z uporabo spletnega orodja izdelajo miselni vzorec (npr. o verstvih);
 - ob uporabi spletne strani <http://amnesty.si> ob aktualnih primerih prepoznajo kršitve človekovih/otrokovih pravic (<https://www.amnesty.si/sos-sms-primeri.html>) in zapišejo komentarje ali pismo/apel;
 - z uporabo različnih orodij (tablica, fotoaparata, snemalnik, program za izdelovanje sloganov (npr. <http://mojslogan.com> ali oblikovanje plakatov, skupno deljenje dokumentov) izdelajo volilni program, program kampanje ter soočenja kandidatov v predvolilnem času;
 - na spletu poiščejo članek, blog ali objavo na forumu o aktualni temi in izpišejo dejstva in mnenja;
 - s spletne strani, na kateri je objavljena Ilustrirana ustava RS v stripu (<https://www.us-rs.si/ustava-v-stripu/>), in spletne strani, na kateri je objavljena Ustava RS (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTA1>), izpišejo ekonomske in socialne pravice; nadaljnje dejavnosti učitelja omogočajo razvijanje stališč v povezavi z njimi;
 - v spletni učilnici predmeta s programom Excel analizirajo vzorec anonimne plačilne liste;
 - na temo izbranega globalnega problema po navodilih izdelajo projektno nalogo (z urejevalnikom besedil, programom Excel ipd.) in jo objavijo v spletni učilnici predmeta;
 - rešujejo kviz o Evropski uniji (https://europa.eu/learning-corner/quiz/how_sl);
 - pišejo komentarje o izbranih globalnih problemih in predlagane rešitve objavijo na spletni strani šole.

B2

Seznam obstoječih e-gradiv in e-storitev za predmet domovinska in državljanska kultura in etika oziroma dostop do njih

Pri izboru in uporabi spletnih vsebin in e-gradiv, e-storitev in videoposnetkov je potrebna učiteljeva kritična presoja, upoštevajoč tudi aktualnost objav ter povezanost s cilji in vsebinami učnega načrta za predmet DKE. Produkcija različnih medijskih vsebin namreč nastaja sproti. Spodaj je naveden izbor že objavljenih.

Izbor hiperpovezav do spletnih strani, platform, gradiv za učitelje in učence

[Portal GOV.SI](#)

[Državni zbor](#)

[YouTube: Evropski parlament](#)

[YouTube: Svet Evrope](#)

[Aktivatorji RTV SLO](#)

[Časoris – spletni časopis za otroke](#)

[Infodrom – RTV SLO](#)

[Izodrom – RTV SLO](#)

[Ilustrirana Ustava RS v stripu – izbor členov](#)

[Evropa – Kotiček za učitelje](#)

[Hiša Evropske unije v Ljubljani](#)

[Multimedijski center DOŽIVI EVROPO v Hiši EU v Ljubljani](#)

[Hiša evropske zgodovine – Dejavnosti za delo v razredu](#)

[Evropski mladinski portal](#)

[Eurodesk in MOVIT](#)

[Europe Direct Slovenija](#)

[Evropski parlament – Informacijska pisarna v Sloveniji](#)

[Evropska centralna banka – izobraževalna pobuda Euro Run](#)

[Evropska spletna platforma za šolsko izobraževanje – School Education Gateway](#)

[Portal Consumer Classroom – skupno spletišče za učitelje – izmenjava praks](#)

[Skupaj močnejši – OZN in vloga Slovenije v njej za učence in učitelje zadnjega triletja OŠ](#)

[UNESCO mladinska platforma](#)

[UNICEF Slovenija](#)

[Parlamentarium](#)

[Platforma European Youth Ideas](#)

[World's Largest Lesson](#)

[Compass: Manual for Human Rights Education with Young people](#)

[Amnesty International Slovenia](#)

[Društvo Humanitas](#)

[SLOGA platforma](#)

Slovenska filantropija

Zgodbe otrok sveta

World Stories

SAMEWORLD EDUKIT – Educational Platform

Discovery Education – Free Teachers Resources

Spletna orodja, aplikacije, okolja

Seznam aplikacij, primernih tudi za pouk DKE, je objavljen na spletni strani projekta Inovativna pedagogika 1:1 na povezavi [inovativna-sola.si](https://www.inovativna-sola.si) – [aplikacije za pouk](#). Seznam sproti dopolnjujejo in osvežujejo.

Video vodiči za ustvarjanje različnih vrst vprašanj v kvizu spletne učilnice Moodle

<https://www.inovativna-sola.si/video-vodici-se-ustvarjanje-razlicnih-vrst-vprasanj-v-kvizu-spletne-ucilnice-moodle/?fbclid=IwAR21u6wcvUKo7d-cDSG12U5Alzv7MQ3EMya4FrZGEjwwPWnEee0IIR6eyG0>